

9.1

הכנסת השמינית

מושב ראשון

פ ר ו ט ו ק ו ל 15

מישיבת ועדת העבודה, מיום ד', ד' בניסן
חש"ד, (27 במרץ 1974), בשעה 9.00

חברי הועדה:

נכחו:

- ש. ארכלי - היו"ר
- מ. ורמון
- א. אכטבי
- מ. כהן
- א. לבנבית
- ה. זיידל
- ח. שמעוני
- ל. דיביאן
- פ. גרופר

מוזמנים:

- שר הקליטה ש. רוזן
- ש. אדלר - נוען כלכלי לשר
- ש. זגן - מנכ"ל משרד הקליטה
- ע. לביא - מנהל לענכ"ל
- ב. עובדיה - מנהל המחלקה לשירותי הרווחה

רשם:

"חבר מתרגמים"

סדר היום: 1. סקירת שר הקליטה בעניני משרדו.

400

11/11/74

ועדת העבודה

27.3.74

היו"ר ש. ארבל:

אני מתכבדת לפתוח את הישיבה ומקדמת בכרחה את שר הקליטה חברינו היקר שלמה רוזן, את מנכ"ל משרד הקליטה פר דגן, חבר העוזרים. אנחנו אומנם זוהי ההופעה הראשונה של שר הקליטה החדש בוועדת העבודה, הוא לא פנים חדשות בשכילינו, אבל אנחנו את כל המאורע החגיגי הזה נציין ביום שני ליד שולחנות ערוכים בארוחת צהריים חגיגית ניפרד גם מהשר הקודם ונעריך את פועלו.

אני ביקשתי משר הקליטה להואיל ולבוא לוועדת העבודה בכדי למסור לנו קצת על בעיות העליה והקליטה. מספר חודשים אנחנו חיים אך ורק מעתונות על מה שיש, על מה שמחרש. בכל זאת כועדה שעוסקת בנושא הזה ושאיכפת לה ומעניין אותה על הנעשה בתחום הזה, רצינו מאד מאד לדעת, להיות מועדקנים על מנה שגם נאמץ את ידי העושים ולתרום איזו תרומה צנועה לקידום של הבעיות שכולנו מטפלים בהם.

ש. רוזן:

כבוד היושבת ראש, חברי הועדה הנכבדים, אני רוצה להודות קודם כל על ההזמנה, ייחכן ואני מנוסה בכנסת, ייחכן ושרים שונים רואים הכבדה והטרדה בהזמנות לוועדה, אני רוצה להיפך לקדם בכרחה. משרד הקליטה מעוניין מאד בשיתוף פעולה עם הכנסת עם ועדותיה. אני רוצה להגיד, ככל שתגישו לנו שאילתות לא קרטניות יותר מדי כמובן והצעות לסדר היום וככל שתחננו לנו להביא את עניני הקליטה לתשומת לבה של הכנסת ולהשיגו שיתוף פעולה של הכנסת אנחנו נודה על כך.

לפני שאני אתחיל לבעיות של העליה בכל התחומים, אני רוצה קודם כל לסקור את העליה בשנה שעברה. ובכך בשנה שעברה הגיעו כ-55 אלף עולים לעומת 56 אלף בשנת 1972. בשנה זו נמשכו המגמות המנוגדות הסותרות שנסחמנו כבר אשתקד, נמשך הגידול של העליה מברית המועצות, אך הוא היה יותר מתון, הגידול - היה גידול עלון מברית המועצות, אך הוא היה מתון יותר מקודם, הוא הסתכם ב-6 אחוזים גדלה העליה מברית המועצות ואילו מאידך נמשך הצימצום בעליה מברית הארצות האחרות, הקטנה של 12 אחוז.

החודשים אוקטובר נובמבר במידה מסוימת גם דצמבר שהם היו בעיצומה של תקופת חרום, היו חודשי שיא בעליה מברית המועצות, בכל אחד מהחודשים האלה הגיעו כארבעת אלפים עולים מברית המועצות ובמספר הכולל של העליה, החודשים האלה היו לא רק של עליה מברית המועצות אלא עליה בכלל, היו החודשים האלה כחמשת אלפים וחמש מאות בכל חודש, דוקא התקופה הזאת.

מספר העולים שהגיעו מברית המועצות ב-1973 היה 33 אלף חמש מאות, לעומת 31 אלף שבע מאות בשנה קודמת. זאת אומרת אלף שמונה מאות יותר. עדיין רוב רובה של העליה מברית המועצות הגיע מאזורים שנספחו לברית המועצות לאחר מלחמת העולם השנייה וכן מהרפובליקות הדרומיות והאסייתיות של גרוזיה ובוכרה. לגבי מערב אירופה ואסיה, זאת אומרת יתר העולם חוץ מברית המועצות, שנת 1973 הייתה השנה הרביעית להקטנת

ההליך העליה, וממדיה קטנו בשליש בשנת 1969. בצפון אמריקה זו השנה השנייה של צימצום העליה אחרי גידול מתמיד אחרי מלחמת ששת הימים. העליה משם הגיע ב-60 אחוז מהשיא של שנת 1971.

מאמריקה הלטינית הגיע מספר דומה של עולים והוא כערך המספר הזה מעליה מדרום אמריקה הוא יציב פחות או יותר. היו שינויים מארגנטינה ואורוגוואי חל גידול ואילו מארצות אמריקה הלטינית האחרות חל צימצום. הסיבות לצמצום העליה מהמערב הן רבות, חלקן בחוץ לארץ בארץ היציאה וחלקן בארץ. וכן חלה התרופפות הזיקה אל מידת ההזדהות עם ישראל שמצאה אח כיטויה כשיאה אחרי מלחמת ששת הימים.

ובכן זה אחד הגורמים, חלקן מוגנות בחוץ לארץ, חל מצב גם הכלכלי והחברתי וחלו שיפורים שונים בארצות המערב, אם אני אוכיר רק שלפני כמה שנים הייתה גם חוסר עבודה בין אקדמאים בארצות הברית, אם אני אוכיר את מעשי האלימות הנוברים בערים, את מלחמת וייטנאם, כל אלה השפיעו כדאי על החלשת הגורמים הדוחפים לעליה, זכך נתגלו קשיים בקליטתם. קשיים גוברים בהשגת דיור נאות לפי מושגייהם. לפי מושגייהם זה לא תמיד רק דיור שאנחנו מתלבטים לעולים, דיור נאות לפי מושגייהם ולעיתים דיור שהם רוכשים.

ובכן קשיים לדיור נאות הוא אחד המכשולים החשובים לעליה. קודם כל העליה הפסחית במחירי הדירות בישראל שגם המשכנתאות שאנחנו נוהגים להס לא יוכלו להדביק אותם וגם האמצעים בידיהם לא יוכלו להדביק אותם. סיבות נוספות הן הקשיים במציאת תעסוקה מתאימה, בהתאם לפורום ונסיגתם של העולים האקדמאיים וכן הכעיות של קליטה חברתית.

אין זה סוד לעמוד על זה שהעליה לא מהמערב ומהמזרח לא נתקבלה באהדה כללית של השוב. והיו חלקים רבים של הישוב שמענו נגד העליה, נגד ההפרזות נקהסכות ועוד ועוד. והדבר הזה השפיע גם כן על העליה.

עכשו נראה שבשלושת החודשים הראשונים של שנה זאת, יגיעו פחות מעשרת אלפים עולים, זאת אומרת חלה הקטנה בעליה. חלה הקטנה בעליה מכרית המועצות לעומת הממוצע החודשי של אשתקד. אם בשני חודשים אשתקד נבואו ופברואר הגיעו חמשת אלפים ו-200 עולים מכרית המועצות, השנה הגיעו שלושת אלפים ו-800. השנה נגיע לעשרת אלפים. אם כי היזם ואחמול באו שוב 120, הממוצע בדרך כלל היה 50 60 עולים, במקום מאה לפני שנה הממוצע היומי נגיד כך, והנה אחמול היו ימים טובים של 120 ו-130 עולים מכרית המועצות.

על כל פנים בחודשים האחרונים יבוא, פברואר, מרץ יהיה הקטנה ב-20 אחוז לעומת החלופה המובילת אשתקד. מכרית המועצות בלבד נצטמצמה העליה ב-25 אחוז. בחודשים האלה כמעט ברור ואני קרוב לוודאי שהסיבה העיקרית לצמצום העליה מכרית המועצות היא במדיניות של כרית המועצות.

היא בעמדת שלטונות בריית המועצות והקשיים שבברו לאחזונה עם החנפלויות ובזירות על יהודי בריית המועצות, על כל יהודי המגיש בקשה, וזה שונה מאיזור לאיזור, אבל גברו הקשיים, ואני רוצה להגיד אך יש לשער שגם תנאי הקליטה בארץ השפיעו השפעה כלשהי. על זה שממתינים גם אלה שהגישו בקשה, אני רוצה לקוות כי הדטאנט ימשך ואם הדטאנט ימשך, אני רוצה לקות כי העליה תגיע לפחות להיקפיה הקודמים.

במשך לעלמה מהמערב, טרם כרוך אם הצימצום - גם חל צימצום בהמשך המגמה - או שפליחמת יום הכיפורים גרמו לדחיה בעליה או לביטול תוכניות העליה.

אני רוצה להגיד כך, מלחמת ששת הימים עוררה גלי הזדהות וגלי עליה גדולים, לאומיד, רק ב-68-69. מלחמת יום הכיפורים עוררה גלי הזדהות עמוקה מאד של יהודי הגולה שבאו לידי ביטוי בהתנדבות כספית שלמה את כל הקשרי וגם גל התנדבות של מתנדבים שהגיעו לארבעת אלפים וחמש מאות מתנדבים שנבחרו בקפדנות יתר, והמתנדבים האלה מגלים רצינות יתר ורצון יותר מושרש או יותר ממוסד להישאר בארץ. אבל אינני בטוח האם אנחנו צפויים באמת להגנה על אוחו התהליך שהיה אחרי 66-67. מלחמת ששת הימים הייתה מלחמת נצחון מזהיר ועם הצלחות מסחררות, עם התאוששות ופריחה במשק. מלחמת יום הכיפורים הייתה מלחמה עם נצחון צבאי, אינני יכול להגיד פריחה במשק, המשק טרם התאושש.

הבעיות שהסתמנו כבר ב-73 בתחום קליטת העליה, החריפו כחודשים האחרונים. בתחום הדיוח נבעו הקשיים מפניגור בבניה שהחריפו עוד - היה פיגור מקודם שועדת העבודה יושבת על זה יפה - שהחריפו כתוצאה מפליחמת יום הכיפורים. גדל הפער בין מספר הדירות שתוכנן למסירה לעולים לבין הדירות הגמורות שנמסרו לנו. יש לנו כעת נדמה לי ~~התאוששות~~ וחששת אלפיים דירות בבניה, אבל מחי נקבל אוחם אינני יכול לאמר.

אחר כך נתבלה אף אי התאמה בין - אני רוצה להגיד כאשר יש פיגור בדירות ומחסור בדירות יש גם מחסור בבניגמן הדירות הן ביחס למקום והן ביחס לגודל, וזה מתריף את הדבר. בתחום התעסוקה גברו הקשיים בשוק העבודה ובעלי המקצועות האקדמאיים המסויימם במיוחד בתחום מדעי הטבע הרוח והחברה, וכן עבור אומנים, עיתונאים, סופרים, משפטנים ורופאים. המשק - זו בעיה סטרוקטורלית של המשק, והחריפה כתוצאה מהקיפאון או מאי התעוררות המשק עד שה, אחרי המלחמה.

בתחום הקליטה החברתית, תהליך חסרת המתינות בין עולים לאוכלוסיה ותיקה, אולי הוא התרופף אבל עדיין לא הוסר, נמשכת המגמה של התרגנות חדתית של העולים בתוך קבוצות המוצא שלהם. ולא במגע בין קבוצת עולים רוסיים לבין עולים מגרמניה, אלא בתוך הרוסיים.

כאשר הקשרים העיקריים עם האוכלו- סיה הותיקה בארץ מצטמצם בעיקר לשיכבה המשכילה.

אני רק רוצה להגיד כאן פילה אחת, העובדה שיש לנו בארץ 85 אלף עולים מברית המועצות שאנו כשנים האחרונות, היא ערובה לקליטה חברתית של עוד 85 אלף ואחריהם עוד 85 אלף. כי מתוך נסיוני בעבר למדתי שעליה הגרמנית קלטה את עצמה, העליה הרומנית על סאת אלפים היא קלטה את עצמה ועוד ועוד והעליה הפולנית, אני חלילה אינני רוצה לשחרר את הישוב הותיק, אבל אני אומר זה מבכיר את סיכויי הקליטה, החברתית, העובדה שיש ריכוז גדול ואני יכול להגיד את זה בתחום הארצי - אם הייתי לפני שבוע בבאר-שבע, ואם בבאר-שבע יש כאלפים משפחות שאנו בשנים האחרונות לבאר-שבע והם הלכו לעירית באר-שבע באחכה לבאר-שבע, אז אותם אלפים משפחות הם ערובה לקליטה, והם רוצים עוד אלפים משפחות.

עכשו נשאל את עצמנו מי הם 55 אלף עולים שהגיעו ב-73. רוב רובם הגיעו במסגרת משפחתית. ורק 17 אחוז מהם הגיעו כבודדים. וזאת לעומת 33 אחוז שהגיעו כבודדים בשנת 1970. זה כתוצאה מהשינויים בהרכב העליה, אז הייתה עליה מהמערב וכעת עליה מברית המועצות. יש לציין שחלק זעיר ביותר מעולי מברית המועצות מגיעים כיחידים. בסך הכל הגיעו 14 אלף משפחות וחשעה אלפים שש מאות יחידים.

גודל המשפחה הממוצע ללא יחידים, הוא שלוש פסיק שתיים. חלקם של העולים שהיו בעלי משלוח יד בחוץ לארץ, משלוח יד לא רק אקדמאי, משלוח יד זה גם בעל מלאכה והנדסאי ועוד ועוד. חלקם של העולים שהיו בעלי משלוח יד בחוץ לארץ המשיך לגדול בעקבות הגידול היחסי בעליה מברית המועצות. במיוחד בולט חלקם הגדול של בעלי משלוח יד אקדמאים וחופשים בהם נדרשה השכלה על-תיכונית אוניברסיטאית. 43 אחוז מהעולים הם בעלי משלוח יד, הצהירו שהם אקדמאים. לעומת 18 אחוז בקרב המועסקים בארץ.

ב-73 - אני אבוא לכם דוגמא מספרית כדי להבליט את זה - עלו כאלפים וחמש מאות מהנדסים ואדריכלים, כאלפים מורים, אלף מאה וחמשים סופרים, אומנים, מלחינים, עיתונאים. אלף ומאה רופאים ורופאי-שיניים. אלף אחיות ועובדים במקצועות פרה-רפואיים, שמונה מאות טכנאי הנדסה והנדסאים. זוהי תרומה פוטנציאלית גדולה מאד לפיתוח המשק והחיים התרבותיים והחברתיים בארץ של המדינה, אך אליה וקוץ בה, ובהמשך לסקירה אפרט את הבעיות שעליה זו מעמידה אותם לפנינו.

הגיל הכי ציוני של העולים הגיע ל-30 וזאת בעיקר כתוצאה מהעובדה שהגיל החיצוני של עולי ברית המועצות, פרט ליוצאי גרוזיה ובוכרה, הוא גבוה יחסית. כעשרה אחוז מהעולים היו מעל לגיל 65 לעומת כשמונה אחוז בקרב האוכלוסיה הישראלית.

בקליטה התעסוקתית של העולים מסתמנות שתי התפתחויות מגבילות. הצורך בהתאמתם של עובדים אקדמאיים בעיקר מבין יוצאי ברית המועצות לתנאי עבודה בארץ

שונים במקרים רבים מאלה שבארץ מוצאם, כ. וזו בעיה חשובה, וזוהי הדרגתיה ואפשרויות הקליטה במספר מקצועות אקדמאיים.

חלק ניכר מהעולים האקדמאיים

אינם מוצאים את מקומם בשוק העבודה הישראלי בדרך הטבעית. הליצה וביקוש. ועלינו לאחוז באמצעים כדי לדבן את ~~העולים~~ הדבר נכון גם לגבי עולים מברית המועצות וגם במידה מסוימת במידה רבה לגבי עולי המערב.

אביא כמה דוגמאות של מקצועות

ושר אינם מחאימים למבנה המקצועי, בארץ. למשל דוגמא מפורסמת ופאי השיניים. לפי דמחם המקצועית מרפאי-שיניים. אנשים אלה יפלי מילוש שנות חינוך על-תיכוני ברפואת שיניים, חלק מהם עלי נסיון של עשר ועשרים שנה במקצועם בברית המועצות, אנשים ולה שימשו בערים הגדולות בעיקר כעוזרים לרופאי שיניים, אך הם נתנו טיפול בפה ובהדרכת רופאי שיניים. בכפרים הם היו ופאי השיניים.

בארץ, במערכת רפואת השיניים אין

וקדם לבעל מקצוע שהוא במעמדו, בידיעותיו ביכולתו, הוא לא כולל לעמוד, הוא יכול להיות רק מסייע לרופא שיניים, או 'פלטשרים', רופאי הכפר בברית המועצות דומים במידה מסוימת.

עכשו דבר אחר במחום אחר, מהנדסים

ולקטרוניקה של נורות בשוק האזרחי של ברית המועצות, מופצל ולק גדול של התוצרת האלקטרונית עדיין מופצל על ידי נורות לא על ידי טרנזיסטורים, בארץ כמעט ולא משתמשים בנורות החקדמנו לשימוש בלעדי של טרנזיסטורים.

סופרים, כלי העבודה העיקרי של

וסופר הסופר היא השפה, השפה הרוסית והשפה האיהיש. אדם שכתב על חייו בשפת האם שלו קשה לו לרכוש שפה אחרת, עד כדי מקריות ולהיות סופר בשפה עברית. מורים שזה מקצוע מבוקש בישראל, הם אצל מורה השפה היא חשובה וקובעת לא רק את ידיעותיו, יש גם חשיבות לפבטא נכון, לידיעות על מקצועות יעודיים, וסיכולוגיה של הילד הישראלי, יחסי התלמיד, המורה, ההורה, עוד ועוד.

משפטנים, פרט לעולים מארצות

וכרות אנגלית בהם בסיס המשפט הוא השיטה האנגלית, קשה מאד לעבוד בארץ במקצוע, למשפטן מברית המועצות מבלי ללמוד אותו וחדש. גם עולים מארצות דוברות אנגלית, מתקשים, כי עליהם רפוש את השפה וכי עליהם ללמוד את המשפט העברי בנוסף לפיתוח המיוחד בארץ של המשפט האנגלי.

מקצועות אלה ואחרים דורשים

ורשויות הכניסה מאמצים להקשרה ולהתאמה בכוח אדם בקרב וולים לצרכים הספציפיים של המדינה. לרשות המשרד עומדים ולושה אמצעי מקרים, קורסים להקשרה והסבה מקצועית, הכשרה

אינדיבידואלית הממומנת על ידי הקרן להקלת תעסוקה. ב-73 השתתפו אלפיים ו-700 עולים במאה ו-7 קורסים שאורגנו על ידי המשרד לעומת אלף 950 ב-60 קורסים ב-1972. קורסים אלה היו בטרמינולוגיה מקצועית ורופאים, מהנדסים, רואי חשבונות ומנהלי חשבונות וכן השתלמויות לרופאי-שיניים לשם קבלת רישיון, השתלמויות למורים סוציאליים, מורים, גננות מהנדסים ועוד.

הקרן להקלת קליטת עולים בתעסוקה עזרה לארבעת אלפים שש מאות עולים. מרביתם ממזרח אירופה, בנייהם מאות רופאים, מהנדסים, עובדי מדעי הטבע, החברה, הרוח, אומנים, סופרים, עיתונאים ועוד. מספר העולים שנעזרו בשנת 73 גדל ב-14 אחוז לעומת 1972. כאשר עיקר הגידול לגבי בעלי מקצועות חופשיים כמו רופאים, מהנדסים ועוד.

מטרת הקטן לקידום התעסוקה היא לאפשר לעולים אקדמאים להיקלט במוסדות שונים, במשרדי ממשלה, מוסדות החשכלה הגבוהה, מוסדות רפואיים, על ידי מימון העסקתם וחילום המשכורת שלהם למוסדות אלה לתקופת הקליטה הראשונה, המימון ניתן לתקופת זמן בדרך כלל שנה צאף למעלה מזה, שנתיים לפרופסורים. בשנת 73 נקלטו שמונה מאות 85 עולים במסגרת זו. של קידום פרוייקטים. גידול של 14 אחוז.

לגבי הנגנים, אנחנו מייסדים תזמורות בערים ונגיע גם לכפרים. הוראת מוסיקה ועוד ועוד. מתוך הסקרים הנערכים על ידי המשרד, למדנו, שהבעיה העיקרית בקליטת תעסוקה לדעת עולים היא הקושי להתאים את העיסוק בארץ לעיסוק המקצועי בחוץ לארץ, והאפשרויות לקידום מקצועי ויוזמה. נקודה זו מטרידה את העולים יותר מאשר ההכנסה. זאת אומרת שעולה יסתפק בשכר יותר נמוך בתנאי שיינתן לו לעסוק בתחומו, ושיש במשרה שלו בתפקידו אפשרויות יוזמה, בקידום מקצועי מאשר להיות מועסק במשרה אחרת עם הכנסה יותר גבוה אך שאינה בתחומו ואין אפשרויות יוזמה וקידום מקצועי.

הפעולות שתיארתי נותנות תשובה להתפתחות הראשונה שהזכרתי, היינו, התאמת העולים לתנאי עבודה בארץ. התפתחות שניה היינו רלויה הדרגתית ואפשרויות הקליטה במספר מקצועות אקדמאיים, היא בעיה קשה מאד, בעיה קשה מאד בפתרון, אך בפיתרוןם תלוי במידה רבה המשך העליה והימנעות ירידה הן בקרב העולים והן בקרב הוותיקים.

אני רוצה להגיד, בשנים אחרונות הימה התחרות של מחקרים בין פרופסורים לועדות שונות, מתי, האם יהיה עודף או מחסור בעלי מקצועות אקדמאיים. והיו ויש כל מיני דעות. אני רוצה לקבוע שהיקף ממדי הביקוש למקצועות אקדמאיים, הם יהיו אחד הגורמים הקרובים בממדי העליה בעתיד, כי העם היהודי הן בפערב והן במזרח, 40 אחוז מהם הם בעלי מקצועות אקדמאיים. והיות, ולא נוכל ואם נחבע מהם כי יסבו את מקצועם האקדמאי למקצוע מנואלי, כפי שאנחנו עשינו בעבר, אם אנחנו נפנה אליהם אנחנו רק נגרום להמעטת העליה. ועל כן זו שאלה סטרוקטורלית של המשק הישראלי, ואנחנו חייבים להקטין

הסטרקטורה של המשק הישראלי למבנה המקצועי של ההרכב קצועי של העם היהודי.

ובכדי להתמודד עם הכעיה, יש רך להעמיק את השימוש בכוח האדם האקדמאי הן בתת-יד והן ירוחים והן בפניהל. העמקה זו תאפשר המשך פיתוח העשייה ותס ענפים וגם לישראל יחרון יחסי בכוח המוח וכן לשיפור ירוחים לציבור.

פירוש הדבר, העשיות ומשק עתיר ע. העשיות עתיר כוח הנדסי, ואנחנו מפגרים בתחום זה. הרחבת חקר השימושי, אנחנו מתקדמים במחקר הבסיסי ומפגרים במחקר ימושי, מפגרים מאד. הרחבת שירותי הרווחה כי בלעדי הרחבה ס הכרחיים לארץ, והם עשויים לקלוט, כל אלה הן החשובות מובן דבר לא ייעשה מהיום למחר.

צעדים ראשונים נעשו בכיוון זה הקמת קרן המשאבים, קרן של מאה מיליון דולר או שתי קרנות לה במסגרת בנק פיתוח תעשייה. הקרן נועדה להיות תמריץ כספי יתוח ענפים, חדשים עם שיעור גבוה יחסית של כוח אדם אקדמאי ו לאפשר למפעלים הקיימים להרחיב פעולתם, לקלוט יותר אקדמאים. תכן שכלי זה לא יספיק ואנחנו נצטרך להתערב ישירות באמצעים ספיים.

על כל פנים אני יכול להגיד, לפי ה יש כסף ואין מבצעי ביקוש. אין ביקוש. אנחנו אמרנו פעם שיבת הנהלת הקרן כי הנה מילאנו את האבוס עם שעורה, הכאנו הסוס לשם ואיננו אוכל. ~~התפתחות פרוייקטים ויש אבל ביסוד~~ דבן אנחנו התחלנו לפעול והוצאנו כבר כסף, אבל לעומת הצרכים ~~הגבוהים שנמדדים להגביר את הפעולה בתחום זה של חריש המשק~~ דרך ולרוחב כדי לגלות יוזמות מלמטה, ב. כדי לתכנן על גדי ותוח, על ידי בכל מיני דרכים, אינני רוצה לחפש כל דרך כדי כנן את המשק לאותן המטרות שאנחנו מצוויים כדי להגביר את איכה, את הביקוש לאמצעים.

אביא למשל כמה דוגמאות, הנה תוכניות כמובן יש תוכניות רחוקות. יש דיברו על אוניברסיטה פה זרה שתקלוט תלמידים מחוץ לארץ, בכסף פמוכן לא שאנחנו נשלם הם, כמו שאנגלית משמשת מרכז, או שירותי רפואה בשביל שיבואו תרפא פאן. אני רוצה להגיד הרבה מהפרוייקטים האלה תלויים גם נאים המדיניים, קשה להניח שנהפוך למרכז רפואי עולמי בתנאי סר היציבות המדינית באיזור, נגיד את זה. או גם מרכז עולמי סודנטיים, אבל על כל פנים אלה הם תוכניות רחוקות, הם לא יתנו זכה מהיום למחר.

אולי אפשר לדעת איזה פרוייקטים כן בוצעו מהמאה מיליון.

זיידל:

אני אגיד לך, אנחנו עזרנו קודם כל לכמה יוזמות לקרן - זה מחולק תי קרנות - ליוזמות שונות של עולים, הוקמו שני קואופרטיבים רופאי שיניים, הוקם קואופרטיב של מהנדסים וארכיטקטים, נעזרו לים שונים ביוזמות קטנות יותר. נעזרו כל פעם גם אקדמאים אבל

רוזן:

לא רק אקדמאים, אנחנו כעת הרבה יותר חופשיים בלעזור ליוזמות של יקטנים, לא לאלה שיש להם מאה מיליון לירות, אלא לבעל המעמד הבינוני, או לאקדמאי הקטן שרוצה לבסס את זה על הכיסוס העצמאי אנחנו מסוגלים לעזור. אנחנו עוזרים בהפקת שני סרטים ובמאים עולים על ידי הסכה די גדולה של כל אחד של רבע מיליון לירות, לא הקצבה אלא הלוואה. אנחנו עוזרים בהקמת חברה שהיא טרם התחילה לפעול להפקת סרטים יחד עם העשיינים ישראלים שהיא קיבלה על עצמה להשיג עולים אומנים.

אנחנו מבררים תוכניות שונות שהם בפנינו. אני רוצה להגיד לך שבפנינו כעת פרויקטים של מחקר שימושי, של למשל רמות ליד אוניברסיטת הל-אביב. אנחנו יחד עם המרכז לקליטת המדענים, אנחנו חושבים שיש לפתח, נגיד ככה, לחפציל עבודות יוזמות בתחום המחקר, שיש בהם צורך חיוני ולהקדים עבודות בתחום המחקר שיש להם צורך חיוני לאומי שיוקם ויש להקדים אותם, ועוד ועוד.

אני הרי אמרתי שאנחנו לא עשינו עוד הרבה, אנחנו כעת חושבים להגביר את הפעולה הזאת, יש לנו שר עבודה חדש ואנחנו יחד עם שר העבודה ושר האוצר וראש הממשלה אנחנו ניועץ מה לעשות ובכלל לדחוף את הנושא הזה קדימה.

אני יכול להגיד, אני אמרתי פרויקטים של מחקר, אנחנו מוסדות מחקר אשר יקבלו הזמנות מחוץ לארץ. חברות ליצוא של תוכנות שקיימות ושנחנו מקימים אותן. כדי להבטיח קליטת העולים בתעסוקה ידרשו מאמצים להגברת התיאום בין משרד הקליטה ולשירות התעסוקה. וטוב שזה בועדה אחת. וכן יחד תיאום במחלקת התיכנות השונות במשרדי הממשלה, כאשר היעד העיקרי הבטחת מקומות תעסוקה לרכבות בוגרי המוסדות ההשכלה שבנישאל, השכלה גבוהה בישראל ולרכבות העולים האקדמאים הצפויים בעשור הבא.

וכמוכן יש צורך להגדיל את המשאבים כדי לעמוד במשימה, הוכפל השנה הקציב התעסוקה שלנו, ב-60 מיליון לירות. עכשיו אני דבר מה לפתרונות דיוור. אספקת פתרונות דיוור לעולים מהווה אחת התחומים הכעיייתיים בתהליך הקליטה ב-73. עודף הביקוש במשק וכוח האדם המקצועי בענף הכניה, המחסור בפלט ובתשומות אחרות, גרם להארכת משך זמן הבניה של דירות העולים. הדבר הביא לפיגור במסירה של דירות עולים ואיכלוס לעומת המתוכנן.

אני רוצה להגיד, היה פיגור שפקננו בשנייה ובאי-ראיה בשנת 1971 את העליה הצפויה ב-72 73. היה פיגור בביצוע בשנתיים האלה לעומת מה שהובטח לנו ומה שתוכנן כאלפיים ארבע מאות דירות.

הדבר הביא לפיגור במסירת דירות לאיכלוס לעומת המתוכנן, כתוצאה מהפלאי הזה, אנחנו כיום הגענו לכך שאנחנו איבדנו כלמעט מחצית אלפים דירות שפורות בעוללים. אני רוצה להגיד אם איבדנו מחצית אלפים דירות, זאת אומרת אנחנו לפני שנה אתם זוכרים בדצמבר לפני שנה, נראו שיטני משבר הראשונים, והיו והתנבאו בעתונות שאנחנו נצטרך לאתרו כצפוי חירום כמו לשל עולים במקלטים או במחנות צבא, אני שמח לציין עם כל החומרה שבמצב, שלא הגענו לאמצעי חירום, כי זה היה בודאי מכה מכה קשה את העליה, ואחזנו באמצעי של

דירות שכורות שהיא קשה, מכביד עלינו מאד, גם בקליטה וביחוד פינוי הדירות כאשר מגיע שעת פינוי הדירות. אבל חסרות חמשת ולפים דירות אלה.

גיו"ר ש. ארבל: כמה איכלסתם כבר בדירות?

ג. רוזן: מעל חמשת אלפים ויש לנו עוד אלף פנויות. לא כולם מרכז, נגיד ארבעת אלפים באיזור המרכז. אנחנו היינו מוכנים לפתור דירות כבאר-שבע וכחיפה ובערי פתוח, בנצרת, בירושלים שמה לא הצלחנו להשיג דירות שכורות ואילו במרכז הארץ ההיצע ול דירות שכורות הוא גדול וזה הביא לכך כמובן לעיוות פיווני וכוונת הקליטה. כי אם בנינו ואם החלפנו בדירות קבע 45 אחוז והעוליים, אני לא רוצה להעלים מכם שאם נצרף לזה את הדירות ושכורות אנחנו מגיעים רק ל-31 אחוז או 35 אחוז באיזורי יתוח איכלוס.

נוסף על זה ישנם שלושת ולפים זוגות קשישים שהם גרים כמלונות ובמעונות, על כל פנים דירות ארעיים שהסוכנות צריכה אותם. אני רוצה שתדעו שנוסף על כך יש לנו יתר איכלוס של מרכזי קליטה שאנחנו כעת שוכנו ודאי כחמש מאות משפחות. יש לנו כאלף משפחות שאנחנו קוראים להם סרבנים. הם יהודים ששלחנו אותם למשל עולים ששלחנו אותם לדימונה, או לא הסכימו ללכת לדימונה, והם הלכו למקום שהלכו לוי אישורינו, או שעזבו את דימונה כלי אישורינו, והם לא יורו יהודה תוקפים את הלשכה יום ויום וחובעים את חשבתם.

אני רוצה להזכיר תהליך זהיה בעבר, מי שחושב שכוח אפשר לאכלס, אנחנו בשנות ה-50 ועברנו בדרך האדמיניסטרטיבית החלפנו את איזורי הארץ והצלחנו סופו של דבר, אבל עברו את קרית שמונה או את בית-שאן נדמה לי פי כמה יהודים מה שנשארו, אינני יודע, וזה מחיר יקר מאד, והם יצרו את ה"סלמס" בערים הגדולות, כי הם לא סודרו, ואת אומרת מי שחושב שכוח בלבד, ובכן יש לנו אלף סרבנים אלה.

עכשו אני רוצה להגיד לכם זה אנחנו צפויים בשנה הבאה. מכיוון שבדיוור היחה הפסקה בחודשי ומלחמה, אנחנו אומנם בחודשים הראשונים - באוקטובר, נובמבר, דצמבר קיבלנו איזה דירות כי היו בגמר ועשינו מאמצים בלתי גיליים וקיבלנו - בשנה הבאה מבטיחים לנו, אנחנו זקוקים ל-17 אלף פתונות. ול-15 אלף דירות. אם תהיה עליה של היקפים של שנה, ואני אינני רואה יסוד לשנות, לפי שעה. אם תהיה קטנה יותר גם בין בעיות הדיוור תמיד בעיני עומדות.

ובכן שמונת אלפים וחמש ואת דירות מבטיח לנו משרד השיכון. בחודשים הקרובים מעט מאד ולש מאות עד ארבע מאות לחדש. כלומר המטוץ יגיע לשמונת ולפים וחמש מאות. אנחנו נתונים במצב קשה מאד. אנחנו עומדים להכוש אלפים דירות, בשוק הפרטי ואנחנו עומדים להגדיל את גספר הדירות השכורות בעוד אלפים בלית ברירה. אני רוצה להגיד לכם הדבר הוא לא קשור עם החקציב, כי החקציב מדבר על תחלוח בניה שהם יהיו בעוד שנתיים, על זה אינני רוצה לדבר,

אני מדבר על ביצוע הבניה השנה שהם כבר בבניה.

אני רוצה להגיד שיש בבניה 23 אלף דירות, נמצאים בתהליכי בניה שונים, אבל עשרות ושלושת אלפים דירות בבניה אז הם במשך שנתיים היו צריכים לתח לנו אלף דירות לחודש, זה לא מספיק אבל אנחנו הולכים לקבל את זה, זה לא מובטח לנו משום שזה לא מובטח לנו אם זה שנתיים בניה, אז אנחנו נחונים במצב הזה.

אני אמרתי כבר שהלכר הזה הביא לעיוות כהכוונה הקליטה. ואני רוצה להגיד לכם ומבקש אתכם שלא נהיה במצב בשני צדדי השולחן, שפה נותקף שאיננו מפנים די עולים לאיזורי הפיתוח. אנחנו בטח מוחקפים כי אני רוצה להגיד לכם, מי שלא רוצה רק עליה אלא גם עולים זה ערי הפיתוח שיום יום עומדים על דלתותינו.

אני רוצה להגיד לכם על כל פנים שגם העובדה ש-40 אחוז מהעולים הם בעלי מקצועות אקדמאים גם היא מכבידה על פיזור אוכלוסיה, כי לא לכל מדען ולא לכל מהנדס יש תעסוקה במעלות, בשלומי, בדימונה. אנחנו כמובן מקימים מפעלים בערי פיתוח אבל אני רוצה שתדעו שתקופת הריון ולידה של מפעל תעשייתי זה משלוש עד חמש שנים וכור גרעיני כונים כשמונה שנים או עשר שנים.

אנחנו ערכנו סקרים שונים ומחקרים שונים יחד עם מוסדות מחקר אוניברסיטאיים ועם הלשכה המרכזית לפסטימטיקה, לא אנחנו בעצמנו עורכים את זה, ובכך למי זה בשנת תש"ג אושרה מחדש שביעות הרצון הגבוה של העולים שהגיעו בתקופות שונות לדיוור קבע, שהוסק על ידם, לפי סקר כשמונים אחוזי שבעי הצון מתנאי הדיוור שלהם. כולל ישוב מגורים, גודל הדירה והשכנים. במיוחד גדולה שביעות רצון עולי כרית המועצות מדיוורם. צפיפות הדיוור בה גרים העולים נמוכה יחסית הן משום שהוב המשפחות הן קטנות יחסית והן בשל היעדר מיגוון מספיק של דירות בגודלים שונים שהביאו גם פה לעיוותים בהקצאת הדירות מתוך חוסר ברירה.

אינני רוצה לפסוח בסקירתי זו על השתפותם של העולים במאמץ המלחמה בשעת חירום. ובכך מלחמת יום הכיפורים העמידה בעיות נוספות בפני צוות הקולטים. מאז 63 לא הגיעו בחודש אחד כמות של מספר עולים כפי שהיו בכל אחד מהודשים אוקטובר נובמבר. העולים הראשונים לאחר פרוץ הקרבות, הגיעו כבר כלילה השני של המלחמה ב-8 באוקטובר כלילה בשעה 2.00 באו חמש מאות עולים. כדי לסדרם במקומות קליטה קבועים וארעיים היה צורך להתגבר על הבעיות המיוחדות שנוצרו בעקבות המלחמה כגון; מחסור בכלי תובלה, האפלה, מחסור בעובדים, הסעת העולים נפתרה על ידי מתנדבים מקרב העולים הוותיקים.

צוותי הקליטה במקומות תוגברו על ידי מתנדבים מקומיים. נערך וויסות של כוח אדם בתוך משרד הקליטה כדי להקל על מחסור בעובדים. צוותי הקבלה שאורגנו במקומות ישוב שונים שקלטו עולים בעת הקרבות, עזרו לעולים להתארגן ברפישת מזון בסיסי. הסבר, הוראות הג"א, מתן מידע

על מהלך המלחמה ופעולות סיוע נוספות. פעולות אילו נמשכו במשך כל תקופות החירום. עדיין מוקדם להעריך השפעת המלחמה על תהליך קליטת העולים. הדבר היחיד הברור הוא, שיגבר הפיגור במסירת דירות לעולים.

~~המלחמה והקה~~
בתחום התעסוקה המלחמה והקה במידה רבה את שוק העבודה למקצועות אקדמאיים וכך פגע במציאת פתרונות תעסוקה זמניים או קבועים לעולים אשר נשתחו בעקבות כך מעבר לנדרש במסגרות המעבר השונות. ואני מציע שממשרד העבודה תבקשו דוח על מצב התעסוקה - כי בכלל מצב העבודה הוא משפיע רצון בארץ - אבל מצב התעסוקה של האקדמאים שזהו שטח די מדאיג, אינני רוצה לנקוט במספרים מדוייקים. על כל פנים המגמות המסתמנות בשוק הזה הן מדאיגות.

אני מדבר כעת על קפאון קוניונקטו-רלי שנוצר כתוצאה מהמלחמה. ובכן זאת בנוסף על מצוקת הדיור הפיזית אשר לא איפשרה מציאת פתרון או דיור קבוע לעולים בתקופת המלחמה. מצב זה הולך לסתימת מסגרות המעבר הקיימות.

אני רוצה לציין, עמדתי על הקשיים בקליטת אקדמאיים בייחוד אחרי המלחמה. כל עולה עם זאת שהיה מוכן לעבוד בתעשייה או בעבודה אחרת בתקופת המלחמה, זכה מיידית להשתלבות במשק שנמצא במחסור ידניים עובדות קשה. אני רוצה לאמר שמצב זה לגבי אלה העובדים עבודה פיזית או מקצועית נמשך גם עד היום הזה, איננו נתקלים בקשיים בסידורם בעבודה, כמובן יש בעיה של גובה השכר בייחוד בערי הפיתוח, ומן הראוי שאציין אם יש לנו קשיי קליטה אז מצד אחד זה תעסוקת אקדמאיים מאידך זה השכר הנמוך בתעשיית טקסטיל ומזון ששם מתרכזים הרבה מאד מהעולים, אחוז ניכר מהעולים ולא הייתי רוצה להביא סטטיסטיקה, אנחנו רואים את העולים המיד רק כבעלי זכויות ופרובלגיות, אינני רוצה לנקוט במספר כמה אחוזים מהעולים מרויחים פחות מ-600 לירות. אחוז העולים בין המרויחים עד 600 לירות הוא גבוה יותר מאשר אחוז ביישוב במידה ניכרת.

אני אסביר יותר, קודם כל כמו שאיתם העובדים באותו מפעל, אבל באותה העבודה מקבלים בחל-אביב בשלושים אחוז יותר מאשר בדימונה, זה א. ב. העולים מתרגזים כי הם חדשים בעיקר בענפים האלה המפגרים מבחינת השכר ועל כן אחוז אלה הוא גבוה יותר מאשר אחוזם ביישוב וכמובן נכון הוא שאחוז הנשים העובדות בקרב העולים הוא גבוה יותר הן בשל הצורך הכלכלי והן משום שחונכו לכך.

יש חוק בארצות הגירה שהגל הקודם רוכב על הגל החדש, זה חוק באמריקה - אנחנו צריכים לעשות את הכל כדי לרכך, אנחנו נוהגים הסכוח. העולים השתתפו במאמץ המלחמה כמעט בכל הדרכים האפשרויות. בשירות צבא פעיל כולל מספר רב של סטודנטים עולים. במילוי מקום של עובדים מגויסים בענפי משק חיוניים באמצעות חירום, בפעולות התנדבות שסיפקו שירותים, המצה ובידור לחיילים ופועלים. אני מכיר שורה של אומנים עולים שנדרו מחזית לחזית. בפעולות קליטה בקרב עולים שזה עתה באו, במתן שירותי חינוך, הרבות ובריאות לאוכלוסייה ותיקה וגיוס כמפנים, בפעולות הסברה בעיקר וגם בגיוס כספי ובהתנדבות כספית, במילווה מרצון.

אני מתקרב לסיום, נושא פרובלמטי בתהליך הקליטה ומקומו של המימסד בקליטה החברתית של העולה

זשילובו של העולה בחברה הישראלית. בניגוד לשני החומים הקודמים שהם כידי המדינה, הכלים המאפשרים והמחייבים לספק את רוב הצרכים של העולים, אין באפשרותו של כל גוף ממלכתי ותהיינה פעולותיו מתוכננות ככל שתהיינה, להבטיח את קליטתו של העולה בארץ מבחינה חברתית. המלאכה הזו היא לא רק שלנו אלא היא של החברה הישראלית כולה.

כתחום קליטה זה מוטל עיקר המעמסה על שפמו של כל פרט בחברה הישראלית ותוצאות הקליטה החברתית משקפות את מידת נכונותה של האוכלוסייה הותיקה לקשור קשרים. אנחנו ערכנו מחקר והממצאים כתחום זה אינם מעודדים. ייתכן מאד שאחרי מלחמת יום הכיפורים חל שינוי לטובה.

במחקר שנערך על ידינו בנושא זה, אנו מוצאים כי כ- 40 אחוז מהציבור הישראלי הנוגר לא שוחח אפילו פעם אחת עם עולה חדש, יש 40 אחוז כאלה. על בעיות קליטתו בארץ 53 אחוז לא נפגשו כלל עם עולים חדשים במסגרת חברתית כלשהי, רק 20 אחוז נפגשים איתם לעיתים. כ- 50 אחוז טענו שהם מתעניינים מאד, הם מתעניינים זה בן, החבר שאוכלוסייה רחוקה ביותר טבעית בבעיות הקליטה והמגלה את הנכונות המועטה ביותר לקשור קשרים אלה הם מקרב הישראלים יוצאי אסיה ואפריקה, מקרב גילים צעירים ובעלי השכלה נמוכה. עם זאת ציינתי את היחס אל אותם הפוגעים בערי הפיתוח. אבל מדובר על מחקר שנערך בערים הגדולות.

יחד עם זאת מעידים מחקרים כי כ- 70 אחוז מהעולים שבעי רצון מחיי החברה שלהם בארץ. שנה שנתיים ושלוש שנים לאחר עלייתם. שביעות רצון זו באה לידי ביטוי בעיקר על ידי האינטרקציה החברתית הפנים קבוצתית, הם מוצאים את סיפוקם בתוך קבוצתם של העולים בקרב עולים חדשים דוברי שפתם וקיים מגע חברתי מצומצם עם ותיקים של ותיקים עם ותיקים או עולים מארצות אחרות. תופעה זו חזקה ביותר בקרב עולי בריית המועצות וחלשה יותר בקרב עולים מהמערב שכן רוצים מגע.

ייתכן שתופעה זו משפיעה על כך שעולי המערב שבעי רצון יותר מחיי החברה מאשר עולי בריית המועצות. אני רוצה להגיד ואמרת כבר קודם, העובדה שיש לנו כבר 85 אלף עולים זהו סיכוי טוב לקליטה. אף על פי כן חובה על כל הגופים הממלכתיים ליזום, לדרכן פעילות חברתית בקרב העולים עצמם וכן לעודד מפגשים בין עולים לבין ותיקים. משרד הקליטה פועל בכיוון זה על ידי מתן עזרה להתאחדויות עולים ולאירגונים וולונטריים שונים. המשרד מארגן גם באופן ישיר פעולות חרבות וחברה בקרב העולים. בפסח זה יארגן המשרד טיולים וסיורים בהם ישתתפו אלפי עולים כדי לאפשר להם להכיר את המקומות ההיסטוריים בארץ, ועל ידי זה להגדיל את התודעה וההזדהות עם הארץ והעם.

פעולות אלה גם יגבירו את האינטר-קציה החברתית בקרב העולים עצמם. המשרד גם תומך בהופעת עיתונים בעברית קלה ובשפת דיבור של העולים, גם רוסיית, והוצאת ספרים כולל החנ"ך, זה לא ספר זה יותר מספר, אב ל ספרות וגם החנ"ך. המשרד רואה חובה לעצמו לספק שירותים דתיים לאוכלוסיית העולים. עולי מזרח אירופה מקבלים בנמל

העדיפה את כל השמישי הקדושה. כן המשרד מקציב כעת הצורך
דירות לקהילות של עולים אשר בקרבת מקום מגוריהם אין
כית כנסת או מקום תפילה. עד היום הקציב המשרד 31 דירות
לבתי כנסת לעדות הגרוזינים הבוכרים והאשכנזים.

המשרד אירגן מאות הרצאות בקרב
חיילים, תלמידים, סטודנטים וקבוצות אחרות. בקרב העולים
שהגיעו ארצה בשלוש השנים האחרונות, מצאנו לפי מחקרים
שונים שביעות רצון גבוה ברוב החומי הקליטה. במחצית
הראשונה לשהותו של העולה בארץ, משקפת שביעות רצונו הכללית
מתהליכי הקליטה, במידה רבה את שביעות רצונו בתחום הדיור,
אולם בהמשך תהליך קליטתו לאחר של שהות שנה ושנתיים, כאשר
נפתרו בעיות הדיור - בעבר זה היה כך עכשו אינני יכול להגיד -
למרבית העולים 90 אחוז נערך משביע רצון. לדעתם עולות בעיות
העסוקה והחברה בחשיבותם ומידת שביעות רצון של העולה מפתרונם
משפיע במידה רבה יותר מאשר שביעת רצון מהדיור על שביעות
הרצון עולה.

רמת בטחוננו של העולה בהישארותו
בארץ, משקפת במידה רבה את רמת הזדהותו ותחושת השתייכותו
לחברה הישראלית, ולא בחברה ולא בהכרח את רמת שביעות רצונו
ממצבו הנוכחי, בתחומי הקליטה השונים. העולים מהמערב ובעיקר
הצעירים והמזקנים שבהם מביעים שביעות רצון גבוה ממצבם
הנוכחי בארץ. מאידך רמת הזדהותם והשתייכותם נמוכה יחסית.
וכך אף בטחונם בהישארותם בארץ, ולהיפך אצל עולי ברית המועצות
לעיתים שביעות רצונם הנוכחית היא נמוכה יותר, וזיקתם והשתיי-
כותם והזדהותם למדינה היא גבוהה יותר. לעומתם, מגלים העולים
מסורת אירופה, אסיה ואפריקה שביעות רצון נמוכה יחסית,
אך הם אופטימיים לגבי שיפור מצבם בארץ בעתיד ברמת הזדהותם
בתחושת השתייכותם גבוהה יחסית בהתאם, גבוהה אף בטחונם בהיש-
ארותם בארץ ושיעור הירידה מקירבם נמוכים.

אני רוצה להגיד שאחוז הירידה
הגבוה ביותר הוא בין עולי המערב כמובן, והעליה מהמערב
היתה גבוהה אז בין השנים חש"ל, הם הגיעו כטרם עולי אמריקה
הצפונית ואירופה המערבית, הגיעו כשלושים אחוז כעולים
כמות קודם כל, נכון, והוא נמוך בקרב יוצאי אירופה המזרחית.

עד כה אנחנו הגענו לזה שאחוז
הירידה מעולי ברית המועצות היה רק שני אחוזים אחרי שנתיים,
שלושה אחוז אחרי שלוש שנים. אני מוכרח לציין למען הדיק
שש נושרים בוינה ומספר הנושרים בוינה בשנה האחרונה הגיע
לאף ו-400 וזה מהווה בערך ארבע אחוז מהעליה. הנושרים
בוינה זהו האחוז הכי נמוך של ירידה שהיה לנו אי פעם הייתי
אומר מאז העליה הראשונה, ועם זאת אני מבקש אני מודאג.

אני מבקש שלא נהיה שאננים וחסרי
דאגה, להיפך יש מקום לדאגה. העחונות מפרסמת לא פעם "סקרים"
מדאיגים על המצב בארץ של ירידה, אז מה אתם רוצים, גם עולי
ברית המועצות יש להם אותם הסיכויים אותם האפשרויות לארצות
אחרות, כל זמן שלא סגורות כמו בפני ישראלים.

אלה הם מקורות לדאגה, כי יש לנו לא רק יהודים בארצות הנספחות אלא יש להם רוב היהודים כברית המועצות 75 אחוז מיהודי ברית המועצות חיים בארצות של רוסיה הכסיסית המקורית, ואיננו יודעים איזה אחוז מהם התכולל במידה זו או אחרת וזיקתו ליהדות היא רופפת יותר והם יכולים לא לעלות ולא להסתכן, והם יכולים גם לרדת ביחד קלות.

אני אינני רוצה לעמוד על אחוז הירידה, אני רוצה לקצר על אחוז הירידה מהמערב שהיתה גבוה כידוע, 30 אחוז היו עולים בכוח, אני יכול להגיד אם רוצים לדעת, נדמה לי ש-30 אחוז בפסך שלוש שנים. עם הקטנת העליה מהמערב קטן גם מספר העולים בכוח ויש אחוזי ירידה יותר טובים.

ורטמן: השאלה היא כזאת, אני שואל ממש עולה, נקלט, כבר הוציא תעודת עולה התישב בארץ, כמה מהם חוזרים?

ש. רוזן: מעולי המזרח ואירופה בכלל ואסיה זה מגיע לחמשה אחוזים, מעולי המערב זה מגיע ל-19 אחוז.

אני רוצה להגיד, משרד הקליטה קיים, משימתו למפל בעולה פעולת טיפול אינטגרטיבי, זאת אומרת לדאוג לעולה בכל תחומי חייו, גם בשיכון, לעבודה, לחינוך, לבריאות, תהבות ועוד ועוד. כמובן כל התפקידים האלה במישור הממשלתי, יש לזה הרבה משרדים ואיננו יכולים להגיד על כן שמשרד הקליטה יהיה סופר מיניסטריון כזה שהוא יכול בתוכו את כל הפונקציות של כל המשרדים, זה לא, ומאחר שלא את כל המשרדים נוכל לכלול, אז יהיה תמיד קיים פער מסוים בין סמכויותיו לבין אחריותו. והוא יהיה תמיד משרד כפוי טובה במידה מסויימת והוא יהיה קולט רעם של ביקורת על כל המשרדים.

יש תחומים מרכזיים עיקריים, לא אגיד חינוך סעד, יש שני תחומים מרכזיים זה שיכון ועבודה. אנחנו רוצים להגיע, על כל פנים זוהי דעתינו, איננו רוצים להיות משרד מתחרה בבניה, איננו רוצים להקים משרד שיכון, אנחנו רוצים כי השליטה על תקציב השיכון לעולים על חלוקתו על סיווגו על מיקומו ועוד ועוד תהיה בידינו. זה מה שאנחנו רוצים.

אנחנו מסכימים שמשרד השיכון יהיה הבונה. אינני יכול להגיד עוד שגמרנו את המסא ומתן, אנחנו קיימנו פגישה אחת עם שר השיכון החדש והעסקנו אותו לא בקונסיסוציה כשיבה ראשונה, אלא בכעיות הבודדות, אנחנו ביום שני מקיימים שיחה שניה, אנחנו נביא את זה לממשלה, על כל פנים אנחנו תובעים לא רק ביצוע מהיר שזה העיקר אלא גם קיום אחר יותר טוב.

אנחנו בתחום העבודה, אומרים שהתעסוקה צריכה להישאר, תעסוקה זה אחד הדברים טובה, אנחנו רוצים שבתחום שרות תעסוקה האקדמאים, לישכת תעסוקת האקדמאים, אנחנו איננו אומרים לקחת את זה ממשרד העבודה, אנחנו רוצים שיקום מוסד

משותף שלישי - ושלחם לטיפול בלישכת האקדמאים.

אנחנו מספקים את האמצעים לפרוייקטים לאמצעים שלנו, אנחנו צריכים לעקוב אחרי העולה, אנחנו מחפשים את קידום הפרוייקטים על ידי בנקים ואמצעים שהם יחנו תעסוקה, אני חושב שזה הכרחי שיבוא שינוי. אנחנו רוצים שתהיה הסבה מקצועית ספציפית מכווצת על ידינו היום ומכווצת על ידינו באמצעינו שהיא תהיה - גם כן אנחנו לא רוצים להתפרץ במשרד העבודה, בשותפות איתו, אבל אנחנו חושבים שאנחנו צריכים להיות המובילים כחחום זה, הקובעים יחד עם משרד העבודה.

יש בעיה של הסוכנות היהודית. אני רוצה לאמר הויכוח שהעלו אותו בעתונות נגמר עם זה שנתמנית לשר קליטה. זאת אומרת אם בחרו בשר קליטה, קבעו שיש משרד קליטה. כי הרצון של מר דולצ'ין היה, כי יעבירו את משרד הקליטה לסמכות הסוכנות ברשות הסוכנות וישאירו בידי הממשלה את השיכון בלבד.

אנחנו איננו מתעלמים מהעובדה שקיימת סוכנות, ואנחנו זקוקים לסוכנות היהודית ויש לה צרכים של מובית ויש השלכות מדיניות שונות לכך, אנחנו איננו מתעלמים מזה. אנחנו מוכנים לכל הסדר, אנחנו רוצים שישמר עקרון אחד, כי העולה, יד אחת תטפל בו. ושלא יקומו שתי ממשלות מתחרות שאחד יבטיח סכום אחד והשני יבטיח סכום אחד, שאחד יגיד ככה והשני יגיד ככה, דבר זה אי אפשרי לשאת אותה, אני חושב לנו אין מנמות אכספנזיה, ולא איכפת לי יוקרה, אבל אני אומר לנגד עיני טובת העולה וטובת העולה תובעת ומחייבת שיד אחת תטפל בו.

ומאחר שהוחלט על קיום משרד הקליטה, אני חושב שמשרד הקליטה צריך לטפל או יד אחת שתטפל בו. אין שנסתדר בינינו, אני אומר שאנחנו מוכנים להיות גמישים ככל הסידורים בינינו, אבל העיקרון הזה שיהיה.

עכשו אני רוצה לאמר עוד דבר, אנחנו צריכים לפעול לפישוט התהליכים אצלינו. אנחנו רוצים שהעולים יקבלו חלק מהכספים שמגיע להם על פי סכמה מכנית הייתי אומר מהבנקים ישר ולא יזדקקו להכרעת הפקיד ולשיקול דעתו ולהתרוצצות בין משרד למשרד.

אנחנו מוכנים גם את האפשרות להעביר את הטיפול במשכנתאות ישר לבנקים. אנחנו ניקבע סכומים מעל לממוצע גבוהים יותר שכל עולה יקבל לפי מספר נפשות, לריהוט לצורך, לחודש ראשון.

היו"ר ש. ארבל: זה לא בתחליף במקום כל הנושא הזה של תורמי מס, לא? אז על זה אנחנו גם רוצים לשמוע כי זה אחד הדברים שמעניין אותנו.

ש. רוזן: לא. לא. אנחנו רוצים להעביר אותו לבנקים ישר, הדבר הזה כודאי יקל. אנחנו מוכנים את האפשרות של העברת הטיפול במשכנתאות לבנקים

ישר. ~~אנחנו רוצים להביא לכך, כמוכרן שהעולה מחרוץ ומתרוץ,~~
~~היא מקבל דירה או דירה שכורה, את הדירה השכורה ישראל שוכרת~~
~~מפעל הדירה כשכיל הסוכנות, הסוכנות בעצמה לא עוסקת בזה,~~
~~אלא עמידר או עמידר מקבילים את הדירה, הם חותמים על החוזה~~
עם העולה, אנחנו שולחים את העולה לשם.

אני רוצה להגיד לכם, אינני יודע
אני כמוכר הייתי אומר לא נחוצ לי עמידר ועמיגור, שתי חברות
אבל אנחנו יודעים יש פזיאות מסוימת, יש סוכנות יהודית וזהו,
אני יכול להגיד שתהיה חברה דיור איזורית או מקומית, יש כל
מיני מחשבות, אבל משרד הקליטה לא יכול להיות חברה דיור.
וצם לא משרד שיכון, ככל זאת אינני יודע איך להתעלם מהכל.
העולה מודקק לכדלם, ~~אני שמה לכוונתם~~ לכוונתם אי אפשרי להגיד
שאני אטפל בכולם.

אנחנו רוצים במקביל או בדומה -
אנחנו כבר התחלנו בזה שפקידי מס הכנסה ופקידי מכס הם
עובדים אצלנו, אני רוצה להגיע לזה. אם אתם שואלים אותי
לא שיהנו בזה, ודאי חברי יסכימו שנבחון את זה, שנוכל
במקביל או בדומה לאותם מרכזים לחיילים משוחררים בימים
קבועים להכין את כל המוסדות הלאומיים והעולה יוכל ללכת
משולחן לשולחן ולגמור.

היו"ר ש. ארכלי:
אני רוצה באמת להודות לשר הקליטה
על ההרצאה המקיפה. אלה הבעיות
למעשה שאנחנו ערים להם, אנחנו דנו בהם בעבר והן קיימות.
כל עוד שתהיה קליטת עליה ויהיו עולים הבעיות הללו תהיינה
קיימות בלי שום ספק, אבל אנחנו רוצים בכל זאת לקדם כמה
שאפשר לפשם ההליכים, רצינו לדעת גם מה השתנה מבחינת הסמכויות
של המשרד וכל זה, דבר שהצבענו בעתיד והמלצנו ואנחנו נפתח
כדיון, לא נסיים היום, אני מציעה שאנחנו נקיים ישיבה נוספת
בנושא הזה שהוא כה חשוב ורציני, גם בהשתתפות של השר בכדי
שנוכל ללבן את הבעיות העיקריות אשר מודקרות מתוך הרצאתו
של כבוד השר.

א. אבטבי:
רציתי לשאול, אולי היה יותר רצון
שאנחנו נרכז לישיבה אחת בזמן
הפגרה אם הדיון על הרצאתו של השר.

היו"ר ש. ארכלי:
יכול להיות, אני תיכף אודיע לכם
על המועדים.

א. אבטבי:
אין כל ספק שהחשיבות של העליה
היא לא רק חשובה למדינת ישראל,
היא חשובה עכשו יותר עקב מלחמת יום הכיפורים, אין צורך
בהסבר. אני רק מתוך דבריו של השר כמה דברים לא נראו לי
שגם בטווח יותר רחוק, כלומר היערכות לטווח ארוך של ארבע
חמש שנים. תוכנית קליטה שלנו, אם אנחנו מדברים על קליטה
במדינה גאין ספק תהיה קליטה כל הזמן, לא ביום אחד יפתחו
כל שערי העליה וכל הארצות ישלחו את היהודים לכאן. אלא
החליך העליה תהיה כפי שהשר הסביר את זה, ואני לא רואה
את ההיערכות היינו, איפה יקימו את השיכונים, את הבניינים
באיה מקום ישנו את מקומות העבודה, איפה יוקמו מפעלים,
זה איננו איזה שהוא דבר מהיום למחר.

אם אנחנו מדברים על עיירות פיתוח, אנחנו מדברים נאמר על אופקים, שדרות, נתיבות, וכל האחרים, אז זה צריך להיות תוכנית חלת-שנתית, או תוכנית חמש שבו בעוד שלוש שנים יקלטו בנתיבות ולכן יכינו מפעלים אלה ואלה, בעוד ארבע שנים יקלטו שם, שם צריכה להיות היערכות. היינו, על בסיס של ידיעה, זה לתוכנית כללית של תוכנית חמש על פיה להראות, כי בלי תוכנית כזאת, בלי היערכות, אנחנו חמיד נחיה מהיד לפה. ומהיד לפה בקשר לעליית קליטה זה דבר מאד מסוכן.

כי יכול להיות כי בשנה מסוימת עליה ברוטייה תהיה הרבה יותר גדולה, כי אנחנו אף פעם לא יכולים לדעת, זה יכול להיות מאה אלף גם והלואי יהיה כך, אנחנו צריכים להיות פתוחים לקו הזה, אבל צריך תוכנית קליטה רב-שנתית, ועל ידי כך גם אפשר להכין את עיירות הפיתוח לקראת הבאות, זה חשוב מאד שאם אנחנו את הנושא הזה באמת נביא לידי כך שבמשרדים האחרים יתקבל. אני גם מאמין שכבוד השר אהוד ומקובל על כל המשרדים ויש לו השפעה אז אני מאמין שהשר ימצא את השפה המשותפת בין כולם.

עכשו דבר נוסף, בקשר לעליה מארצות האיסלם, זה שמענו מעט, אני סומך לרוב על דברי השרים בעיקר שר החוץ אמר לפני שבועיים בכנסת על יהדות סודיה, הוא אמר שאיננו יכול להגיד את הכל מעל במת הכנסת, הוא צריך לאמר את זה בפורום יותר מצומצם והוא יסביר את זה בועדת חוץ ובטחון או בועדה אחת, האם כבוד השר יהיה מוכן למסור לנו מה נעשה בארצות האלה ואם ישנה עליה בלתי ליגלית דרך ארצות אחרות או ישירות דרך אותן ארצות האיסלם, אם אפשר לקבל מידע, כדי שנהיה שקטים, אני בכל אופן אינני שקט.

דבר שלישי נושא הבניה, אני מאד לא שלם עם זה, משום שאנחנו יודעים שתהליך הבניה ילך ויחמיר מבחינת הטוח, מסירת הדירה. האם לא ניתן היה לצרף נושא העליה, לבוא ולהגיד שעושים מכרזים, לא חושבים כרגע מי אלה, משרד השיכון, סולל בונה, פרטיים או לא פרטיים, כוונת משום שצרכי השעה מחייבים בניה, בלי כרגע לעשות שום חישובים אחרים. אז זה מחייב אולי גם בהזדמנות גבירתי היושבת ראש, להזמין את שר השיכון שיסביר קודם על כל תהליכי השיכון במיוחד להעמיד לסדר היום את הנושא של שיכון לעולים.

השאלה האחרונה לגבי הסוכנות היהודית. כאן שמענו מפי השר דברים מקוטעים. היה רצוני שכל הנושא של קליטה ועליה באמת ירוכז בידי יד אחת, אבל בכל זאת קיים גורם והסוכנות היהודית הוא גורם רציני בעניין הזה ואני מאמין שאומנם עם עוזי נרקיס אפשר יהיה את השיחוף פעולה.

אני הייתי אומר אם יש איזה הצעה מעשית ואפשר לבוא ולאמר באמת שהיום הסוכנות היהודית לא תעסוק בזה. אם אנחנו אומרים שמבחינה מדינית חשוב שהסוכנות היהודית תעסוק בעניין הזה, אז זה חשוב והיא תעסוק בזה, אבל אם זה יגרום לסירבול או על ידי המשרדים האחרים, אז בהחלט אני מוכן לקבל את ההערה של היושבת-ראש שאפשר יהיה כמו שסיפלו בנושא של החיילים המשוחררים, שיחוף פעולה בין-משרדי יכול בהחלט להקל.

גרופר:

אני רוצה ללכת לפי נושאים.
 הנושא הראשון שכבוד השר
 דיכר בסוף ומקוטע ומה שחבר הכנסת אבטבי אמר, זה ברור,
 לצערינו הגדול במשרדי הממשלה לא הצליחו להתגבר אחרי כל
 כך הדבה שנים, שאם יש נושא כמו עליה וקליטת עליה שירכזו
 את זה במשרד אחד ויחסכו 99 אחוז צרות, אבל פה מתחילה
 מלחמת הסמכויות במדינה, אני אין לי את הטענות דוקא נגד
 השר שיושב אתנו היום, אבל זוהי עובדה, חבר כנסת אבטבי,
 עם כל הרצונות הטובים לא רק השרים קובעים, פקידות בכירה,
 לא רוצים להוציא מהם סמכויות, אני הייתי ראש מועצה שנים
 ואני מכיר את הנושא מצוין.

כל זמן שלא יוכלו להתגבר
 על המדל הזה יהיו צרות, יהיו סירבולים ותמיד יהיו טענות
 ובצדק בחלקם.

נקודה שניה, בניה לפי תכנון
 ובזמן. מדבריו של השר שמענו ואני מאמין שהוא רוצה לקדם,
 אבל מה קורה פה? קליטת העליה היא בערים הגדולות ואני לא
 יודע אם אובייקטיבי או לא, אדוני השר, לא מפנים אותם לעיירות
 פיתוח ולא יפנו אותם ממרכז קליטה של עתליה, 99,9 אחוזים
 האנשים יוצאים אחרי תקופה שיושבים שם, אני מדבר מעובדות
 קטנות אבל אני מתאר לי שזה בכל הארץ, רק לערים הגדולות
 ואני כראש מועצה עזרתי להם.

זה אחד הדברים שאתם צריכים
 לקחת ליסוד כי אנחנו לא בונים לפי התכנון, זו עובדה.
 לא בונים לפי תכנון מה שאה דיברה. ומיטע לעיירות הפיתוח
 האלה שאה דיברה ואני רוצה לראות אם שפה יש תוכנית של
 המשרדים הנוגעים בדבר שכוננים שמה עם מפעלים, שתהיה קליטה
 גם בעבודה וכו' וכו'. אז אם לא עשו את זה עד היום ועליה
 יש וכולנו רוצים בעליה וזהו יסוד היסודות שלנו לקיומנו,
 עליה גדולה, מחוסר ברירה משיכים לבנות באיזורים העירוניים
 הגדולים ולשמה מפנים אותם.

נקודה שלישית, אתה דיברה
 כאן אדוני השר על השביעות רצון. השביעות רצון הזו לצערי
 הגדול היא יוצרת ואני אישית אומר שזה טוב שישנה שביעות
 רצון, אבל היא יוצרת כינינו משהו מסוכן ביותר בחיי החברה
 בארץ. רבותי, אני חוזה והלצאי ואחבדה, לרעידות אדמה, זה
 טוב שהם שבעי רצון ומדוע שלא יהיו שבעי רצון, מדוע? גם
 הורי היו עולים חדשים לפני 80 שנה, מדוע שלא יהיו שבעי
 רצון. אם אני אתן לך רשימה אדוני השר שבניה בארץ לעולים -
 אני קורא להם עולי הדממה, בחקלאות, כמושבים שישבו עשרים
 וכמה שנים בשלושים מטר, שבעה ושמונה ותשע נפשות, או ב-40
 מטר וסוף סוף בנו להם וטוב שבנו אז מה עשו?

בכירתי היושבת-ראש, אני אקח
 אותך לסיור במושבים, ששה נפשות החילו מ-58 מטר, אז אם
 כבר בונים ומשקיעים מיליונים, זה טוב אנחנו כולנו רוצים
 ביה, אז יוצרים בעיה חדשה בבניה החדשה, רבותי, 16 14 12
 נפשות 104 מטר? כבר בנו היסודות קיימים, הכל קיים, אם
 לא בונים, אז לא בונים אז אין כסף, אבל אם כבר בונים -
 אנחנו היינו צריכים ליצור בעיות חברתיות סוציאליות מחדש?

ואז ברור שביעת הרצון, אם אנחנו ואני יודע אישית עולים חדשים - ואני לא נגד אני רוצה שחיינו אני לא מדבר נגד העובדה, 4 נפשות 3 נפשות מקבלים במסגרת 70 המטרים וכבר לא יהיו להם ילדים, אני מכיר המשפחות האלה שקיבלו את השיכונים הקטנים שברוך השם יהיו ילדי, את ברור שמצד אחד יש שביעת רצון וזה טוב שיש, ומצד שני אנחנו מקוממים עלינו בעיה חברתית איומה, הייתי אומר. ושאתה אומר ובצדק שהדו-שיח בין הותיקים לחדשים לא קיים, ברור שהוא לא קיים, מכאב הוא לא קיים. אני לא אומר שאפשר את הכל לתקן, עם כל הכבוד לסקרים ולמחקרים מה צריך פה מומחיות של פרופסורים להבין בעיות חברתיות שאנחנו חיים בהם, שאנחנו יוצרים לבד את הפער. אני לא אומר שזה נוגע ישירות אליך, אבל נוצר פער בשנים האחרונות, דוקא בין הותיקים, בין הזוגות הצעירים, בין כל הדברים האלה. אני רוצה להגיד לכם, בעתליה משפחה עולים מרוסיה ההורים קיבלו דירה עברו להרצליה, יפה מאד, יש מיזוג גלוי וח בעתליה מתחתנים, התחתן בן למשפחה זו של 4 נפשות עם כת עתליה, ההורים גרים בדירת רווחה, חצי אקדמאים, עובדים מרויחים, אבל את הבחור הזה גייסו בר עם ההורים של הבחורה, הוא כבר אין לו זכויות, ~~אולי~~ אומר כך; הורי קיבלו ואני מקים משפחה בישראל וגר ב-70 מטר עם המשפחה של אשתו בדירה קטנה. גה כבר יצר את הפער החברתי ולכן אני רואה את זה בסכנה גדולה, ואדוני השר, אם זה לא משרדך ישירות, אתם מוכרחים לתת את הדעה על זה.

אני לא רוצה שיתקבל כאן הרושם שאני בא רק לתת ביקורת, יש לי גם הצעות, אבל לא הרגע שאני צריך לבוא ולהציע כי לא הכל נוגע דוקא עם המשרד של שר הקליטה, אבל זה קשור ואי אפשר לנחק את זה, אז הדבר הראשון שאמרת, לו היו נותנים לשר הקליטה את כל המערכת והוא לא יתגבר על זה ואנחנו יודעים מדוע, הסוכנות לא חרצה להוציא מידיה וכו'.

ההבדל ביני ובין מישהו אחר, אני חייתי את זה עשר שנים, ותאמין לי עם כאב גדול. אני ותיק לא הזדקקתי לשיכון אבל רציתי לעזור ותאמין לי רק צרות ולכן אני מדבר באופן כללי שהשר שיושב אתנו היום יכול אולי במסגרת הממשלה לעשות, קשה לתאמין שהוא ישיג הכל אבל אפשר הרבה לעשות.

ישנה פה שאלה גדולה, על יורדים מאשדוד, אתה צריך לענות לי. השאלה היא לא דוקא השאלה לתת זו לא השאלה הזאת, אני נותן לך שאלה כדי לתשוב משהו מסוים, את הנושא בגלל כל הביורוקרטיה הזו בין המשרדים, זה אני יודע אישית מאנשים שגרים שם קורה מה שקורה, ועל הסכנה הזו ושאתה אמרת שאנחנו צריכים לתת את הדעה, אבל אם היית יכול למנוע חלק גדול מהביורוקרטיה, אני בטוח שאחוזי היורדים היו הרבה יותר נמוכים, ~~הדבר שצריך להשתנות~~ אומרו היום במדינה זה שהישראלים שלנו הגיעו למסקנות כאלה, כי בין עולים חדשים יש עוד בעיות קליטה משפחה וכו', זו הבעיה הגדולה ואינני יודע לא עשו כלום בנידון ואיך יתגברו על זה.

לסוף דברי הייתי רק אומר שזו משאלה, מוכרחים למצוא את הקשר הזה החברתי בכדי לצמצם את

לא הייתי אומר את הפער, אבל כמישור הזה של קליטה עליה לדאוג גם לקליטה העליה הפנימית שלנו שזה יילך בד בבד.

מ. כהן:
גבירתי היושבת ראש חרשי לי לברך את שר הקליטה החדש, יש להצטרף ששר הקליטה הקודם איננו כאן כי למעשה כל ה"תיצים" מופנים לגבי העבר, אנחנו כאן מעירים הערות על מנת ללמוד את הבעיה ועל מנת אולי ליעץ לשר ולמשרדו כיצד לפתור את הבעיות.

למעשה אנחנו חיים כשטח ומכירים את הבעיות. אני למשל הייתי חבר מועצה בחיפה 4 שנים וישבתי בוועדות והיו באות לפנינו בעיות מסוימות של קליטה, מה קרה פה? יש חוסר תיאום עצום בין משרד השיכון ובין משרד הקליטה, ואני אגיד מדוע ישנו חוסר התיאום, וגם חוסר תיכנון.

העליה למעשה כפי שאתה אמרת היא מורכבת מ-2,3 נפשות למשפחה, בממוצע אני אומר, למעשה דירה בת שני חדרים היום היתה יכולה להיות מספקת למשפחה כזו ללא שום ספק. מה עשו פה בארץ? לקחו משפחות מפוניים מראדי סלים בנו להם שיכונים בחביבה רייך של דירות של חדר וחצי שני חדרים, ואנחנו יודעים טוב שאלה משפחות מתרחקות ופקצב מהיר, לעומת זאת נכנוח הדירות של סטנדרט גבוה של שלושה חדרים, אני לא מתנגד לזה, זה טוב שבונים בסטנדרט גבוה, אולם כשבאו העולים הקשישים כבר לא היו דירות קטנות, לא בנו דירות קטנות, מה קורה פה? משפחה בת שמו נפשות נמצאים בשלושה חדרים וצורקים הם לא צריכים את זה, כפי שיש אנחנו חייבים לשחרר אותם וזה מעמסה על תקציב העירוני, וזו בעיה:

אני אומר את זה לא רק כאיש אופוזיציה, מעורר את זה גם איש הקואליציה במקום, זה קומס אותנו כחברי מועצה. מה הייתי עושה לו היה תיאום וקורדינציה? אני לא התחייבתי לתת לעולים דירות חדשות, אני צריך לתת לו דירה סטנדרטית טובה, לו הייתי לוקח את המשפחה הזו עם שש נפשות בחדר וחצי או שני חדרים בחביבה רייך בנוה שאנו, לא ב"סלמס", והייתי אומר הייתי מוציא אותם לדירה הזו, משפך את הדירה הזאת, ונותן אותה לעולים, אני משוכנע ששני הצדדים היו באים על סיפוקם המלא, ולא רק זה היו חוסכים בבניה, ומדוע? אתה אומר אין לי כוח אדם, אין לי חומר לבניה, יפה, אז כעת אתה צריך לפנות את המשפחה הזו הגדולה ואתה חייב לתת לה דירה גדולה, אז ביזכנוז כפול ומכופל של חומרי בנין, של משאבים, של כוח עבודה.

זה מה שאני טוען, ולדעתי וזו היתה הצעתנו כמובן לו היינו מקמים שר רווחה לצורכי רווחה כרגע שהנה ממפל בשני המקרים האלה יחד והיה לו קל להתגבר על הכליות האלה.

מה שאמר ח"כ גרופר כאן, זה מעורר את הרגשת הקיפוח, - זה מעורר וכך היית פותר כמה בעיות יחד. מצד אחד המשפחה הלכה לדירה יותר גדולה וכולם היו מרוצים.

אני חלילה שלא יתפרשו דברי כאילו אני נגד עליה, אני אומר להיפך, הלואי ויבואו פי כמה וכמה

עולים. אנחנו מדברים על עליה מרוסיה, רכוחי, יש עליה גדולה
אחדת שאנחנו ככלל שכחנו אותה. יש בצרפת חצי מיליון יהודים
שרובם הם מצפון אפריקה, הם גרים בחנאי דיוור גרועים יותר
מדאדי סלים, הרכה יותר גרוע, ואני הייתי באיזורים האלה.
נדהמתי כיצד יהודים גרים. בתורכיה, באיסטנבול גרים יהודים
כפחוננים, אני שואל ומדוע? כי אנחנו פשוט זקוקים לעולים,
לא נעשה מאומה ואני לא יודע למה לא נעשה הדבר הזה, אין להם
אוכל, אז אני אומר ישנה יהדות נוספת, מדוע לא לעשות משהו
כדי להביא אותה, ובפרט כעת שנאמר לנו כאילו יש חס וחלילה -
אני אומר - שהעליה מרוסיה עלולה להיות קטנה יותר. מארצות
הדרווחה בודאי ובודאי שהיא קטנה, אז מה לעשות עם יהודים
אלה למה לא להביא אותם.

כפי שאמר ח"כ גרופר היום עתליה
וחיפה הן קרובות מאד, רמת-ישי וחיפה קרובות, ברמת-ישי
משורעים ממש, מה הכעיה שעולים יגורו בעתליה שהאדמה שם
יותר זולה ולפתח את האיזור הזה ומפילא זה חיפה. או רמת-ישי
עם המון אפשרויות לפיתוח.

כל התיכנון שלכם היום הוא תיכנון
מצוין ויפה, בעת מדוע זה מתקוממים? יושבים יהודים לוקחים
אותם מואדי סלים מכניסים אותם לשיכון יפה באלנבי, בית-כנסת
אחד - רכוחי, אפילו לא דאגו להם. הם מתפללים במרתף, הם
צועקים למה אנחנו לא יכולים לקבל בית-כנסת, שוב פעם לו היו
המשרדים האלה ביחד אז כרוך הוא כמו שאתה דואג להקמת בית-כנסת
כאיזורים איפה שבאים עולים, ודאי שגם כאן היה מוקם בית-כנסת.

זו ההרגשה הלא נוחה של האנשים
היושבים פה בארץ, הותיקים, לדעתי יש מקום גם בקליטת העליה
של אותם היהודים שבאו לפני 20 שנה, כי הם עדיין לא נקלטו
אני טוען, ברובם לא נקלטו. אני אומר שזה צריך להיות בתחום
סמכותך ושל משרדך, כי זה גם קליטה. כי עדיין הם לא נקלטו,
יש עדיין במערכת קריה-חיים, עוד גרים משפחות יהודים, עדיין
קיימת מעברה. מי יקלוט אותם? מה זה מעברה? מעברה הייתה של
עולים, זאת אומרת הם עדיין בסטטוס של עולים, אם כי הם ותיקים,
מדוע משרדך לא יטפל בזה, זו קליטת עליה.

בענין כתי-הספר, עולים חדשים
באים, אתה אומר איך יתקרכו שתי השכבות ותיקים ועולים חדשים.
אם בנות-שרת שלושים אחוז מהתושבים הם עולים מארצות מזרח
אירופה ו-70 אחוז הם עולים ותיקים, אז כך, 30 האחוז האלה
לומדים בצהלה עם בניהם של מפקדים בכירים בצה"ל ופקידות
בכירה, לעומת זאת 70 אחוז - יש שני כתי-ספר ממלכתיים - ה-70
אחוז כולם לומדים בבית ספר זה הם העולים הותיקים כלומר יוצאי
אפריקה ואסיה. אף עולה חדש אחד לא לומד בבית ספר בנות-שרת.
כלומר תסביר לי איך אפשר לעשות היום מגע חברתי בין שתי
שכבות אוכלוסיה כאשר הילדים באותה שכונה לומדים כולם בשני
כתי ספר הממלכתיים ולעומת זאת ישנה עלייתה מסוימת, והילד הרי
באותה שכונה נפגש עם הילד השני העולה החדש, איך תוכל להיות
התקרבות בין הילדים? לעולם לא תהיה, זה בלתי אפשרי.

עוד משהו, מקימים "סיפת-הלב",
איפה מקימים אותה? בשכונה הזו איפה שיש יותר ילדים, לא,
מקימים אותה בבנין פאר דוקא בשכונה הזו איפה שה-30 אחוז
מהתושבים, זה גם כן עובדות שמצוינות בדוח "כץ", הרי זה
מעשה אכסורד.

כעת אני רוצה לעבור לענין של פסוק מסוימים שאדוני השר לא נבע בניה. אני אומר יש כאן השתדלות בענין של פסוק מסוימים. אני אומר לדעת צריך לתת סדר מסוים שיהיה פשוט, כלומר שיהיה רשאי בעשרת אלפים או בחמש עשר אלף לקנות אבל לא מה שהוא רוצה. הוא מנצל את זה והמדינה נותנת את האפשרות לנצל את זה, והוא צודק למה שלא ינצל. לו היינו מגבילים את העולה היה יותר טוב.

אני אומר בגלוי, לו היה יושב שר רוחה מסעם עדות המורה שער לבעיות האלה והש אתם, יכול להיות שהוא היה מביא את הענין הזה יותר בקלות.

אני מקוה שהדברים שאמרתי אנלי יפקחו עיניים ואולי יחול איזה שינוי מסוים וחווה מסוימת, כי סוף סוף אנחנו צריכים להיות החברים של אותם השכבות שלמעשה אין להם דובר כאן ואין הם יכולים להופיע בפניך.

היו"ר ש. ארבל:

הנושא הזה הוא כהחלט רגיש, וח"כ כהן ואחרים מדברים על זה מתוך כאב ומתוך הרגשה של אחריות גם למדינה וגם לחברה בלי שום ספק, וזה חייב דוקא להעלות את זה בכל הזדמנות, ואומנם עם שר הקליטה הנושא לא נובע לו ישירות כשר קליטה אבל הוא חבר ממשלה ויש לו גם דיעה לאמר בנושאים הללו כאשר נדונים וכו'.

אני מציעה שנעמיד היום נקודה, יהיה המשר ואני אניד לכם מה מחכמים בפגרה, באחת הישיבות בפגרה ונתמאם יחד עם השר את הזמן ונמשיך את הדיון ולדעת זה נושא די רציני וחשוב.

אני מציעה שנקיים ישיבה באותו

- היום - 15.4.74 בשעה 3.00 על נושא שיש לנו טיפולי עולים וכו', וב-5.00 נצא לסיור לקבלת עולים וכו'. בשעה 6.00 נהיה בשדה החינוך לקבל את העולים לראות את הסרמינל הזה וכו'. בכדי שנוכל אחר כך לקבל את המסקנות. ב-19.4.74 נקיים ועדת עבודה, בשעה 9.00. ב-22.4.74 יש בהתכוננו לארגן סיור לגליל-החמון כולל יבנה אל ומעלות הרשיתא, ב-26.4.74 נקיים דיון על עבודת עבודה. ב-29.4.74 יום שני אנחנו נחליץ סיור בנמל אשדוד כפי שדיברנו. ב-3.5.74 נקיים ישיבת ועדת עבודה.